Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

22. ožujka 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Sustavi osiguranja depozita i naknada štete za investitore – Direktiva 94/19/EZ – Članak 1. stavak 1. – Depoziti – Privremena stanja koja proizlaze iz uobičajenih bankovnih transakcija – Direktiva 97/9/EZ – Članak 2. stavak 2. drugi podstavak – Sredstva koja se investitoru duguju ili koja investicijsko društvo drži za njega u vezi s odvijanjem investicijskog poslovanja – Kreditna institucija koja izdaje prenosive vrijednosne papire – Sredstva koja pojedinci prenesu toj instituciji radi upisa budućih prenosivih vrijednosnih papira – Primjena Direktive 2004/39/EZ – Stečaj navedene institucije prije izdavanja predmetnih prenosivih vrijednosnih papira – Javno poduzeće odgovorno za sustave osiguranja depozita i naknade štete za investitore – Nemogućnost pozivanja na direktive 94/19/EZ i 97/9/EZ protiv tog poduzeća”

U spojenim predmetima C-688/15 i C-109/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve), odlukama od 18. prosinca 2015. (C-688/15) i od 12. veljače 2016. (C-109/16), koje je Sud zaprimio 21. prosinca 2015. odnosno 25. veljače 2016., u postupcima koje su pokrenuli

Agnieška Anisimovienė i dr.

uz sudjelovanje:

bankas „Snoras” AB, u stečaju,

„Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ,

bankas „Finasta” AB (C-688/15),

i

„Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ,

uz sudjelovanje:

Alvydas Raišelis,

bankas „Snoras” AB, u stečaju (C-109/16),

SUD (peto vijeće),

u sastavu: J. L. da Cruz Vilaça (izvjestitelj), predsjednik vijeća, A. Tizzano, potpredsjednik Suda, E. Levits, A. Borg Barthet i M. Berger, suci,

* Jezik postupka: litavski

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: M. Aleksejev, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 30. ožujka 2017.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za A. Anisimovienė i dr., A. Mamontovas i A. Bambalas, *advokatai*,

– za „Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ, V. Impolevičienė, uz asistenciju S. Urbonavičiusa i A. Šekštela, *advokatai*,

– za bankas „Snoras” AB, u stečaju, A. Pilipavičius i V. Drizga, *advokatai*,

– za litavsku vladu, R. Krasuckaitė i G. Taluntytė, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, K.-Ph. Wojcik i A. Steiblytė, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. lipnja 2017.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 1. stavka 1., članka 7. stavka 1. i članka 8. stavka 3. Direktive 94/19/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 1994. o sustavima osiguranja depozita (SL 1994., L 135, str. 5.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 12., str. 33.), kako je izmijenjena Direktivom 2009/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009. (SL 2009., L 68, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 9., str. 244.; u daljnjem tekstu: Direktiva 94/19), kao i članka 1. točaka 1. i 4. te članka 2. stavka 2. Direktive 97/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 3. ožujka 1997. o sustavima naknada štete za investitore (SL 1997., L 84, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 1., str. 11.).

2 Zahtjevi su podneseni u okviru postupaka koje su pokrenuli, s jedne strane, Agnieška Anisimovienė i 256 drugih osoba (u daljnjem tekstu zajedno: Anisimovienė i ostali tužitelji) i, s druge strane, „Indėlių ir investicijų draudimas” VĮ (u daljnjem tekstu: IID), u vezi s naknadom štete koju A. Anisimovienė i ostali tužitelji kao i Alvydas Raišelis zahtijevaju na temelju sredstava prenesenih bankasu „Snoras” AB (u daljnjem tekstu: Snoras) radi upisa budućih dionica i obveznica koje je ta kreditna institucija namjeravala izdati, ali do čega nije došlo zbog njezina stečaja.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 94/19

3 Prva, druga i četvrta uvodna izjava Direktive 94/19 glase:

„budući da, u skladu s ciljevima Ugovora, treba unaprijediti usklađen razvoj poslovanja kreditnih institucija u cijeloj [Uniji] putem ukidanja svih ograničenja prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga, istovremeno povećavajući stabilnost bankarskog sustava i zaštite štediša;

budući da, kad se ukinu ograničenja poslovanja kreditnih institucija, treba uzeti u obzir situaciju do koje može doći ako depoziti u kreditnoj instituciji koja ima podružnice u ostalim državama članicama postanu nedostupni; budući da je neophodno osigurati usklađenu minimalnu razinu osiguranja depozita bez obzira gdje u [Uniji] se depoziti nalazili; budući da je osiguranje depozita jednako važno kao i bonitetna pravila za ostvarenje jedinstvenog bankarskog tržišta;

[…]

budući da se trošak za kreditne institucije iz sudjelovanja u sustavu osiguranja ne može uspoređivati s troškom koji bi proizašao iz masovnog povlačenja bankovnih depozita, ne samo iz kreditne institucije u teškoćama, već i iz zdravih institucija kao posljedica gubitka povjerenja štediša u zdravlje bankarskog sustava”.

4 Članak 1. te direktive sadržava sljedeće definicije:

„Za potrebe ove Direktive:

1. ‚depozit’ znači svako potraživanje koje proizlazi iz sredstava stavljenih na račun ili iz privremenih stanja koja proizlaze iz uobičajenih bankovnih transakcija i koje kreditna institucija mora vratiti u skladu s primjenjivim zakonskim i ugovornim uvjetima, kao i svako dugovanje dokazano potvrdom koju je izdala kreditna institucija.

   […]

[…]

4. ‚kreditna institucija’ znači društvo čija je djelatnost primanje depozita ili ostalih povratnih sredstva od javnosti i odobravanje kredita za vlastiti račun;

[…]”

5 Članak 7. stavci 1. i 2. navedene direktive predviđa:

„1. U slučaju nedostupnosti depozita, države članice osiguravaju pokriće u minimalnom iznosu od 50 000 [eura] za ukupne depozite svakog pojedinačnog deponenta.

1.a U slučaju nedostupnosti depozita, države članice do 31. prosinca 2010. osiguravaju određivanje pokrića za ukupne depozite svakog pojedinačnog deponenta u iznosu od 100 000 [eura].

[…]

2. Države članice mogu odrediti isključenje određenih deponenata ili depozita iz osiguranja ili im odrediti nižu razinu osiguranja. Ta su isključenja navedena u Prilogu I.”

6 Prilog I. istoj direktivi u svojoj točki 12. navodi „dužničk[e] vrijednosn[e] papir[e] izdan[e] od strane kreditne institucije”.

Direktiva 97/9

7 U uvodnim izjavama 2. do 4. i 8. Direktive 97/9 navodi se:

„(2) budući da se Direktivom 93/22/EEZ [Vijeća od 10. svibnja 1993. o investicijskim uslugama u području prenosivih vrijednosnih papira (SL 1993., L 141, str. 27.)] utvrđuju pravila nadzora koja investicijska poduzeća moraju poštivati u svako doba, uključujući pravila čija je svrha što je moguće više zaštititi prava investitora u pogledu novca ili novčanih instrumenata;

(3) budući da, međutim, niti jedan sustav nadzora ne može osigurati potpunu zaštitu, posebice u slučajevima počinjenih prijevara;

(4) budući da zaštita investitora i održavanje povjerenja u financijske sustave predstavljaju značajan aspekt za dovršetak i neometano funkcioniranje unutarnjeg tržišta na ovom području; budući da je u tu svrhu stoga neophodno da svaka država članica treba imati sustav za naknadu štete investitorima kojim se jamči usklađena minimalna razina barem za male investitore u slučaju da investicijsko poduzeće nije u stanju ispuniti svoje obveze prema klijentima investitorima;

[…]

(8) budući da bi se stoga od svake države članice moglo tražiti da ima sustav ili sustave naknade štete investitorima kojima bi pripadalo svako takvo investicijsko poduzeće; budući da se svakim sustavom moraju obuhvatiti novac i instrumenti investicijskog poduzeća u vezi s investicijskim djelatnostima investitora koji se, u slučajevima kada investicijsko poduzeće nije u mogućnosti ispuniti svoje obveze prema svojim klijentima investitorima, ne mogu vratiti investitoru; […]”

8 Članak 1. te direktive sadržava sljedeće definicije:

„Za potrebe ove Direktive:

1. ‚investicijsko poduzeće’ je investicijsko poduzeće kako je određeno u članku 1. točki 2. Direktive 93/22/EEZ

   – u skladu s postupkom utvrđenim u članku 3. Direktive 93/22/EEZ,

   ili

   – ovlašteno kao kreditna institucija u skladu s [Prvom Direktivom Vijeća 77/780/EEZ od 12. prosinca 1977. o usklađivanju zakona i drugih propisa koji se odnose na osnivanje i obavljanje djelatnosti kreditnih institucija (SL 1977., L 322, str. 30.)] i [Drugom Direktivom Vijeća 89/646/EEZ od 15. prosinca 1989. o koordinaciji zakona i drugih propisa o pristupu djelatnosti kreditnih institucija i o izmjeni Direktive 77/780/EEZ (SL 1989., L 386, str. 1.)], čije se ovlaštenje odnosi na jednu ili više investicijskih usluga koje su navedene u Odjeljku A Priloga Direktivi 93/22/EEZ;

2. ‚investicijski posao’ je svaka investicijska usluga kako je određeno u članku 1. točki 1. Direktive 93/22/EEZ i usluga iz točke 1. Odjeljka C Priloga toj Direktivi;

[…]

4. ‚investitor' je svaka osoba koja je povjerila novac ili instrumente investicijskom poduzeću u vezi s investicijskim poslom;

[…]"

9 U skladu s člankom 2. stavcima 2. i 3. navedene direktive:

„2. […]

Pokriće se osigurava za potraživanja koja proizlaze iz nesposobnosti investicijskog poduzeća da:

– vrati novac koji duguje ili koji pripada investitorima i koji se drži u njihovo ime u vezi s investicijskim poslom

[…]

u skladu s odgovarajućim pravnim i ugovornim uvjetima.

3. Svako potraživanje prema stavku 2. prema kreditnoj instituciji koje bi u dotičnoj državi članici podlijegalo i ovoj Direktivi i Direktivi 94/19/EZ, ta država prema vlastitom nahođenju usmjerava prema sustavu na temelju jedne ili druge Direktive. Prema tim se direktivama svako potraživanje smije nadoknaditi samo jednom."

MiFID direktiva

10 Uvodne izjave 2., 5. i 44. Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata te o izmjeni direktiva Vijeća 85/611/EEZ i 93/6/EEZ i Direktive 2000/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/22 (SL 2004., L 145, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 4., str. 29.), kako je izmijenjena Direktivom 2006/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2006. (SL 2006., L 114, str. 60.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 6., str. 26.; u daljnjem tekstu: MiFID direktiva), glase:

„(2) […] [z]ato je potrebno osigurati neophodan stupanj usklađivanja koji će ulagateljima nuditi visoki stupanj zaštite […]

[…]

(5) Potrebno je uspostaviti sveobuhvatnu regulativu koja uređuje izvršavanje transakcija financijskim instrumentima bez obzira na načine trgovanja koji se primjenjuju za zaključivanje transakcija, kako bi se osigurala visoka kvaliteta izvršavanja transakcija ulagatelja te zadržao integritet i sveukupna učinkovitost financijskog sustava. […]

[…]

(44) S obzirom na dvostruki cilj zaštite ulagatelja i osiguravanja nesmetanog funkcioniranja tržišta vrijednosnih papira, treba osigurati postizanje transparentnosti u transakcijama te primjenu pravila koja su u tu svrhu utvrđena za investicijska društva prilikom poslovanja na tržištu. […]"

11 Članak 1. te direktive, naslovljen „Područje primjene”, određuje:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na investicijska društva i uređena tržišta.

2. Sljedeće odredbe primjenjuju se i na kreditne institucije koje su dobile odobrenje za rad na temelju Direktive 2000/12/EZ [Europskog parlamenta i Vijeća od 20. ožujka 2000. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i njezinu obavljanju (SL 2000., L 126, str. 1.)] kada pružaju jednu ili više investicijskih usluga i/ili obavljaju investicijske aktivnosti:

– članak 2. stavak 2., članci 11., 13. i 14.,

– poglavlje II. glave II. osim članka 23. stavka 2. drugog podstavka,

– poglavlje III. glave II., osim od članka 31. stavka 2. do članka 31. stavka 4. i od članka 32. stavka 2. do članka 32. stavka 6., članka 32. stavka 8. i članka 32. stavka 9.,

– članci od 48. do 53., 57., 61. i 62., i

– članak 71. stavak 1.”

12 U članku 4. stavku 1. Direktive 93/13 predviđeno je:

„Za potrebe Direktive, sljedeći izrazi imaju sljedeće značenje:

(1) ‚Investicijsko društvo’ znači svaka pravna osoba čija je redovita djelatnost ili poslovanje pružanje jedne ili više investicijskih usluga trećim stranama i/ili obavljanje jedne ili više investicijskih aktivnosti na profesionalnoj osnovi;

[…]

(2) ‚Investicijske usluge i aktivnosti’ znači sve usluge i aktivnosti utvrđene u odjeljku A Priloga I. koje se odnose n[a] sve instrumente navedene u odjeljku C Priloga I.;

[…]

[…]

(5) ‚Izvršavanje naloga za račun klijenta’ znači djelovanje s ciljem zaključivanja ugovora za kupnju ili prodaju jednog ili više financijskih instrumenata za račun klijenta.

(6) ‚Trgovanje za vlastiti račun’ znači trgovanje uz korištenje vlastitog kapitala koje završava zaključenjem transakcije s jednim ili više financijskih instrumenata.

[…]

(18) ‚Prenosivi vrijednosni papiri’ znači vrste vrijednosnih papira koji su prenosivi na tržištu kapitala, osim instrumenata plaćanja, kao što su:
(a) dionice […]
(b) obveznice i drugi oblici sekuritiziranog duga […]

[…]”

13 Članak 69. te direktive, naslovljen „Stavljanje izvan snage Direktive 93/22/EEZ”, određuje:

„Direktiva 93/22/EEZ stavlja se izvan snage s učinkom od 1. studenoga 2007. Upućivanja na Direktivu 93/22/EEZ smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu. Upućivanja na pojmove definirane u Direktivi 93/22/EEZ ili na članke te Direktive smatraju se upućivanjima na jednake pojmove definirane u ovoj Direktivi ili na njezine članke.”

14 Odjeljak A Priloga I. Direktivi MiFID, naslovljen „Popis usluga, aktivnosti i financijskih instrumenata”, sadržava sljedeći popis:

„(1) Zaprimanje i prijenos naloga u vezi jednog ili više financijskih instrumenata.

(2) Izvršavanje naloga za račun klijenata.

(3) Trgovanje za vlastiti račun.

(4) Upravljanje portfeljem.

(5) Investicijsko savjetovanje.

(6) Usluge provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata uz obvezu otkupa.

(7) Usluge provedbe ponude odnosno prodaje financijskih instrumenata bez obveze otkupa.

(8) Upravljanje multilateralnom trgovinskom platformom (MTP).”

15 Među financijskim instrumentima navedenima u odjeljku C tog priloga u točki 1. nalaze se „prenosivi vrijednosni papiri”.

Direktiva 2006/48

16 Članak 4. stavak 1. Direktive br. 2006/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. o osnivanju i obavljanju djelatnosti kreditnih institucija (SL 2006., L 177, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 58.), kako je izmijenjena i dopunjena Direktivom 2009/110/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. (SL 2009., L 267, str. 7.) (u daljnjem tekstu: direktiva 2006/48), definira kreditnu instituciju kao „društvo čija je djelatnost primanje depozita ili ostalih povratnih sredstva od javnosti i odobravanje kredita za vlastiti račun”.

17 Članak 23. te direktive propisuje:

„Države članice propisuju da bilo koja kreditna institucija kojoj je izdano odobrenje za rad i koju nadziru nadležna tijela druge države članice može obavljati poslove navedene u Prilogu I. na njihovom državnom području, u skladu s člankom 25., člankom 26. stavcima od 1. do 3., člankom 28. stavcima 1. i 2. te člancima od 29. do 37., bilo osnivanjem podružnice ili pružanjem usluga pod uvjetom da su ti poslovi obuhvaćeni u odobrenju za rad.”

18 Prilog I. navedenoj direktivi naslovljen „Popis djelatnosti koje podliježu uzajamnom priznavanju” sadržava sljedeći popis:

„[…]

7. Trgovanje za vlastiti račun ili za račun klijenata:

[…]

(e) prenosivim vrijednosnim papirima.

8. Sudjelovanje u izdavanju vrijednosnih papira i pružanje usluga povezanih sa spomenutim izdanjima

[…]

14. […]

Usluge i djelatnosti iz odjeljaka A i B Priloga I. [MiFID Direktivi] su predmet uzajamnog priznavanja sukladno ovoj Direktivi ako se odnose na financijske instrumente iz odjeljka C Priloga I. spomenutoj Direktivi.

[…]"

Litavsko pravo

19 U skladu s člankom 2. stavcima 3., 4., 11. i 12. Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (Zakon o osiguranju depozita i obveza u odnosu na investitore), od 20. lipnja 2002. (Žin., 2002., br. 65 – 2635), u verziji koja je bila na snazi od 18. studenoga 2011. do 1. prosinca 2012. (u daljnjem tekstu: Zakon o osiguranju depozita i naknadi štete ulagateljima), primjenjuju se sljedeće definicije:

„3. ‚Deponent': fizička ili pravna osoba koja je imatelj depozita u banci, u podružnici banke ili financijskoj zadruzi, osim osoba čiji se depoziti ne mogu osigurati na temelju ovog zakona. Ako fizička ili pravna osoba (isključujući upravljačka društva koja upravljaju zajedničkim investicijskim fondovima ili mirovinskim fondovima) posjeduje fiducijarni depozit, deponentom se smatra fiducijar. Ako je skupina osoba na temelju ugovora nositelj prava na novčana potraživanja, svaka od tih osoba smatra se deponentom, a novac se među njima ravnopravno dijeli, osim ako ugovorom o njihovim potraživanjima ili sudskom odlukom nije predviđeno drukčije.

4. ‚Depozit': ukupan iznos sredstava (uključujući kamate) deponenta u banci, podružnici banke ili financijskoj zadruzi prema ugovoru o depozitu i/ili bankovnom računu te druga sredstva u odnosu na koje deponent ima pravo na tražbinu nastalu na temelju obveze kreditne institucije na izvršavanje transakcija sredstvima deponenta ili pružanje investicijskih usluga.

[…]

11. ‚Investitor': fizička ili pravna osoba koja je povjerila novac ili prenosive vrijednosne papire u vezi s investicijskim poslom ugovaratelja osiguranja koji on obavlja. […]

12. ‚Obveze prema investitoru': obveza ugovaratelja osiguranja koji investitoru pruža investicijske usluge da će mu vratiti novac ili prenosive vrijednosne papire koji mu pripadaju."

20 Iz članka 3. stavka 1. Zakona o osiguranju depozita i naknadi štete ulagateljima proizlazi da su osiguranjem predviđenim tim zakonom obuhvaćeni depoziti deponenata u nacionalnoj ili stranoj valuti u kreditnim institucijama. Suprotno tomu, prema stavku 4. tog članka isključeni su dužnički vrijednosni papiri koje je izdala takva institucija.

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-688/15

21 Glavna skupština dioničara Snorasa 21. prosinca 2010. odlučila je povećati temeljni kapital te kreditne institucije i iz tog razloga izdati nove dionice koje bi bile javno ponuđene.

22 Vertybinių popierių komisija (Komisija za prenosive vrijednosne papire) 3. veljače 2011. odobrila je prospekt u vezi s izdavanjem tih budućih dionica.

23 Snoras je 1. ožujka 2011. na svoje ime otvorio račun u drugoj kreditnoj instituciji bankas „Finasta" AB (u daljnjem tekstu: Finasta) kako bi se tamo položila sredstva koja odgovaraju iznosu cijene izdavanja navedenih budućih dionica, a koja bi uplatili budući stjecatelji dionica.

24 U razdoblju od 9. ožujka do 16. svibnja 2011., A. Anisimovienė i ostali tužitelji potpisali su sa Snorasom ugovore o upisu predmetnih budućih dionica. Nakon toga je iznos koji odgovara cijeni izdavanja tih dionica prenesen s bankovnih računa koje su ti pojedinci imali u Snorasu na račun otvoren u njihovo ime Finasti. U određenim je slučajevima sam Snoras izvršio te prijenose, dok su u drugim slučajevima to učinili klijenti.

25 Snoras je 5. svibnja 2011. od Lietuvos Bankas (Banka Litve) zatražio odobrenje za upis u registar trgovačkih društava izmjena svojeg statuta koje su uslijedile nakon odluke o povećanju kapitala društva.

26 Banka Litve je 16. studenoga 2011. odlučila prekinuti transakcije Snorasa do 16. siječnja 2012. Odlukom od istog dana litavska je vlada zbog javnog interesa nacionalizirala tu kreditnu instituciju. Odlukom od 22. studenoga 2011. Banka Litve je navedenoj instituciji odbila upis izmjena njezina statuta u registar trgovačkih društava te joj je odlukom od 24. studenoga 2011. ukinula odobrenje za rad. Naposljetku, 7. prosinca 2011. nad tom je institucijom otvoren stečajni postupak, s učinkom od 20. prosinca 2011.

27 Posljedično, Snoras nije izvršio predviđeno izdavanje dionica. A. Anisimovienė i ostali tužitelji podnijeli su tužbu pred Vilniaus apygardos teismas (Okružni sud u Vilniusu, Litva) kako bi im se priznao status „deponenata" te kreditne institucije, u smislu Zakona o osiguranju depozita i naknadi štete ulagateljima.

28 Presudom od 29. rujna 2014. taj je sud odbio tužbu A. Anisimovienė i ostalih tužitelja zaključujući, među ostalim, da te osobe ne treba smatrati deponentima, nego investitorima, kao i to da se sredstva prenesena Snorasu radi upisa dionica koje je ta kreditna institucija namjeravala izdati ne mogu smatrati „depozitima" u smislu tog zakona.

29 Odlukom od 12. ožujka 2015. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve) potvrdio je prvostupanjsku presudu. A. Anisimovienė i ostali tužitelji stoga su podnijeli žalbu u kasacijskom postupku pred Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve).

30 U okviru te žalbe sud koji je uputio zahtjev u biti se pita mogu li se sredstva koja su A. Anisimovienė i ostali tužitelji prenijeli Snorasu radi upisa dionica, koje ta kreditna institucija u konačnici nije izdala, smatrati „depozitima" u smislu članka 1. stavka 1. Direktive 94/19.

31 U tim je okolnostima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li odredbe [Direktive 94/19] tumačiti na način da se sredstva naplaćena s računa osoba s njihovim pristankom ili sredstva koja su te osobe same prenijele ili uplatile na račun otvoren u ime kreditne institucije u drugoj kreditnoj instituciji mogu smatrati depozitima u smislu te direktive?

2. Treba li članak 7. stavak 1. [Direktive 94/19] u vezi s njezinim člankom 8. stavkom 3. tumačiti na način da se osiguranje depozita do iznosa iz članka 7. stavka 1. [navedene direktive] mora isplatiti svakoj osobi čija se tražbina može utvrditi prije dana donošenja odluka iz članka 1. stavka 3. točaka i. i ii. [iste direktive]?

3. Je li u kontekstu [Direktive 94/19] definicija ‚uobičajene bankovne transakcije' važna za tumačenje pojma depozita kao potraživanja koje proizlazi iz uobičajenih bankovnih transakcija? Treba li tu definiciju također uzeti u obzir pri tumačenju pojma depozita u nacionalnom zakonodavstvu kojim je [ta direktiva] prenesena?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na treće pitanje, na koji način treba razumjeti i tumačiti pojam uobičajene bankovne transakcije iz članka 1. stavka 1. [Direktive 94/19]:
   (a) koje bankovne transakcije treba smatrati uobičajenima ili koji bi se kriteriji trebali koristiti za utvrđivanje treba li se određenu bankovnu transakciju smatrati uobičajenom?
   (b) treba li se pojam uobičajene bankovne transakcije ocjenjivati s obzirom na cilj izvršenih bankovnih transakcija ili s obzirom na subjekte između kojih su izvršene te bankovne transakcije?
   (c) treba li se pojam depozita kao potraživanja koje proizlazi iz uobičajenih bankovnih transakcija, iz Direktive [94/19], tumačiti na način da obuhvaća samo slučajeve kada se sve transakcije koje dovode do nastanka tog potraživanja smatraju ‚uobičajenima'?

5. Kada sredstva nisu obuhvaćena definicijom ‚depozita' iz [Direktive 94/19] ali je država članica odlučila prenijeti direktive [94/19] i [97/9] u nacionalno pravo na način da se sredstva za koja deponent ima tražbinu koja proizlazi iz obveze kreditne institucije da pruža investicijske usluge također treba smatrati depozitima, može li se pokriće za depozite primijeniti samo nakon što se utvrdilo da je u pojedinačnom slučaju kreditna institucija djelovala kao investicijsko poduzeće i da su joj sredstva prenesena u svrhu investicijske djelatnosti, u smislu direktiva [97/9] i [MiFID]?"

Predmet C-109/16

32 Odlukama od 16. lipnja odnosno 14. srpnja 2011. Komisija za prenosive vrijednosne papire odobrila je prospekt u vezi s budućim obveznicama koje je Snoras namjeravao izdati i ponuditi javnosti. U skladu s tim prospektom ta je kreditna institucija imala pravo na više izdavanja srednjoročnih obveznica, uz uvjet da se prije svakog izdavanja prethodno objave konačni uvjeti koji se na njih primjenjuju.

33 U navedenom se prospektu, kao prvo, navodilo da će buduće obveznice nuditi sam Snoras i da ih zainteresirani pojedinci mogu upisati izravno u podružnicama, agencijama i drugim službama te kreditne institucije. Kao drugo, cijenu izdavanja obveznica potrebno je platiti na dan sklapanja pripadajućeg ugovora o upisu. U tu svrhu kupac mora raspolagati odgovarajućim iznosom na računu otvorenom u Snorasu te ovlastiti tu banku za terećenje tog računa. Kao treće, datum izvršenja naveden u konačnim uvjetima o dotičnom izdavanju smatrat će se datumom predmetnog izdavanja obveznica. Kao četvrto, nakon što ih se izda, te će se obveznice morati upisati na račun vrijednosnih papira otvoren u Snorasu na ime imatelja obveznica.

34 Snoras je 2. studenoga 2011. objavio konačne uvjete o jedanaestom izdavanju srednjoročnih obveznica.

35 A. Raišelis je 10. studenoga 2011. sa Snorasom sklopio, s jedne strane, ugovor o pružanju investicijskih usluga i, s druge strane, ugovor o upisu 40 obveznica iz te jedanaeste emisije. Istoga je dana na svoj osobni bankovni račun otvoren u Snorasu uplatio iznos koji je odgovarao cijeni izdavanja tih budućih obveznica. Dan poslije A. Raišelis je s tom kreditnom institucijom potpisao novi ugovor o upisu, istovjetan prvomu, samo su datum potpisa i plaćanja navedenih obveznica bili izmijenjeni na 11. studenoga 2011. Istog dana Snoras je s računa A. Raišelisa na račun otvoren u njemu na ime kreditne institucije prebacio iznos jednak navedenoj cijeni izdavanja te ga namijenio plaćanju tih obveznica.

36 Međutim, Snoras je postao insolventan prije nego što se uspjelo izvršiti predmetno izdavanje obveznica.

37 A. Raišelis je stoga pred Vilniaus miesto 2-asis apylinkės teismas (Drugi općinski sud u Vilniusu, Litva) podnio tužbu protiv IID-a, javnog poduzeća koje je u Litvi nadležno za sustave osiguranja depozita i naknada štete za investitore. U tom je kontekstu A. Raišelis tvrdio da ima pravo na naknadu štete predviđenu Zakonom o osiguranju depozita i naknadi štete ulagateljima.

38 Navedeni je sud presudom od 7. rujna 2012. odbio tužbu A. Raišelisa. Među ostalim je smatrao da je A. Raišelis imao pravo na tu naknadu štete samo u slučaju da je Snoras prenio sporna sredstva bez njegove suglasnosti, što se pak nije dogodilo. Osim toga, taj je isti sud smatrao da obveznice poput onih koje je Snoras namjeravao izdati ne mogu biti temelj navedene naknade štete.

39 U žalbenom je postupku Vilniaus apygardos teismas (Okružni sud u Vilniusu) presudom od 17. listopada 2013. ukinuo prvostupanjsku presudu priznavši A. Raišelisu pravo na zahtijevanu naknadu štete. Prema mišljenju žalbenog suda, A. Raišelisa trebalo je smatrati „ulagateljem” u smislu Zakona o osiguranju depozita i naknadi štete ulagateljima, a sredstva koja je držao na računu otvorenom na ime Snoras „depozitima” na koja se primjenjuje tim zakonom predviđeno jamstvo. IID je zatim podnio žalbu u kasacijskom postupku pred Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve).

40 Taj sud smatra da ishod navedenog postupka najprije ovisi o tome kojom direktivom, Direktivom 94/19 ili Direktivom 97/9, mogu biti obuhvaćena sredstva koja je A. Raišelis prenio Snorasu radi izvršenja spornog upisa.

41 U slučaju da Sud presudi da takva sredstva načelno potpadaju pod područje primjene Direktive 97/9, sud koji je uputio zahtjev izražava, nadalje, sumnje u vezi s pravilnim prijevodom na litavski jezik članka 2. stavka 2. te direktive i prenošenjem te odredbe u Zakon o osiguranju depozita i naknadi štete ulagateljima.

42 Naposljetku, u slučaju da Sud presudi da sredstva poput onih koje je A. Raišelis prenio Snorasu radi upisa budućih spornih obveznica načelno potpadaju pod područje primjene Direktive 94/19, sud koji je uputio zahtjev pita se ispunjavaju li ta sredstva potrebne uvjete da ih se smatra „depozitima”, u smislu članka 1. stavka 1. te direktive.

43 U tim je okolnostima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. U slučajevima u kojima kreditna institucija djeluje kao investicijsko društvo kojem su prenesena sredstva za stjecanje dužničkih vrijednosnih papira koje je izdala ista kreditna institucija, ali vrijednosni papiri nisu izdani i nije došlo do prijenosa vlasništva vrijednosnih papira osobi koja je isplatila sredstva, ako su ta sredstva već ustegnuta s bankovnog računa te osobe i prenesena na račun otvoren na ime kreditne institucije te se ne mogu povratiti, a namjera nacionalnog zakonodavca u tom slučaju nije jasna s obzirom na primjenu posebnog sustava zaštite, mogu li se članak 1. stavak 1. Direktive 94/19 i članak 1. stavak 4. Direktive 97/9 izravno primijeniti radi utvrđivanja primjenjivog sustava zaštite i je li predviđena uporaba sredstava odlučujući kriterij u

tom smislu? Jesu li te odredbe direktiva dovoljno jasne, precizne i bezuvjetne i daju li pojedincima prava na način da se pojedinci na njih mogu pozvati pred nacionalnim sudovima u prilog svojim zahtjevima za naknadu štete protiv državnog tijela koje je osiguravatelj?

2. Treba li članak 2. stavak 2. Direktive 97/9, u kojem su određene vrste zahtjeva koje obuhvaća sustav za naknadu štete investitorima, razumjeti i tumačiti na način da također obuhvaća zahtjeve za isplatu sredstava koje investicijsko društvo duguje investitorima, a koja ne drži u njihovo ime?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje, je li članak 2. stavak 2. Direktive 97/9, u kojem su određene vrste zahtjeva koje obuhvaća sustav za naknadu štete, dovoljno jasan, precizan i bezuvjetan i daje li pojedincima prava na način da se pojedinci na tu odredbu mogu pozvati pred nacionalnim sudovima u prilog svojim zahtjevima za naknadu štete protiv državnog tijela koje je osiguravatelj?

4. Treba li članak 1. stavak 1. Direktive 94/19 razumjeti i tumačiti na način da definicija ‚depozita' iz te direktive također uključuje sredstva prenesena s osobnog računa, uz pristanak te osobe, na račun otvoren na ime kreditne institucije u istoj kreditnoj instituciji koji je predviđen za plaćanje budućih dužničkih vrijednosnih papira te institucije?

5. Treba li članak 7. stavak 1. u vezi s člankom 8. stavkom 3. Direktive 94/19, razumjeti i tumačiti na način da se isplatu po osiguranju depozita do iznosa propisanog u članku 7. stavku 1. [te direktive] mora izvršiti svakoj osobi čije se pravo može utvrditi prije datuma utvrđenja ili donošenja odluke iz članka 1. točke 3. podtočaka i. i ii. navedene direktive?"

Postupak pred Sudom

44 Rješenjima predsjednika Suda od 15. veljače 2016., Anisimovienė i dr. (C-688/15, neobjavljeno, EU:C:2016:92), i od 13. travnja 2016., Indėlių ir investicijų draudimas (C-109/16, neobjavljeno, EU:C:2016:267), odbijeni su zahtjevi suda koji je uputio pitanja da predmetni zahtjevi za prethodnu odluku budu riješeni u ubrzanom postupku iz članka 105. Poslovnika Suda.

45 Odlukama od 20. siječnja i 29. veljače 2016. predsjednik Suda dao je predmetu C-688/15 i predmetu C-109/16 prednost pri odlučivanju u skladu s člankom 53. stavkom 3. navedenog poslovnika.

46 Konačno, 29. veljače 2016. predsjednik Suda odlučio je spojiti ta dva predmeta, s obzirom na njihovu povezanost, u svrhu usmenog postupka i donošenja odluke.

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje u predmetu C-688/15 te drugo, četvrto i peto pitanje u predmetu C-109/16

47 Svojim prvim do četvrtim pitanjem u predmetu C-688/15 i svojim drugim, četvrtim i petim pitanjem u predmetu C-109/16, koja valja ispitati zajedno i na prvom mjestu, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li, s jedne strane, odredbe Direktive 97/9 i, s druge strane, one Direktive 94/19 tumačiti na način da potraživanja koja se odnose na sredstva prenesena s računa koje su pojedinci imali u kreditnoj instituciji na račune otvorene na ime te institucije radi upisa budućih prenosivih vrijednosnih papira koje je ta institucija trebala izdati, u okolnostima u kojima izdavanje tih vrijednosnih papira na kraju nije izvršeno zbog stečaja navedene institucije, potpadaju, s jedne strane, pod sustave naknade štete investitorima predviđene Direktivom 97/9 i/ili, s druge strane, pod sustave osiguranja depozita predviđene Direktivom 94/19.

48 Kako bi se odgovorilo na postavljena pitanja, treba protumačiti, kao prvo, odredbe Direktive 97/9 i, potom, u drugoj fazi, one Direktive 94/19.

Direktiva 97/9 – sustavi naknada štete za investitore

49 Kao što proizlazi iz uvodnih izjava 4. i 8. Direktive 97/9, cilj je sustava naknade štete investitorima predviđenih tom direktivom pokriti sredstva i instrumente koje investicijsko društvo drži u vezi s investicijskim transakcijama svojih klijenata i koja im, u slučaju kada takvo poduzeće ne bi moglo ispunjavati svoje obveze u pogledu tih potonjih, ne mogu biti vraćena. Predviđajući takve sustave, Direktivom 97/9 nastoji se istodobno zaštititi investitore i osigurati povjerenje javnosti u financijski sustav.

50 U tom kontekstu članak 2. stavak 2. drugi podstavak prva alineja Direktive 97/9 određuje da se pokriće mora osigurati pomoću sustava za naknadu štete investitorima za potraživanja koja proizlaze iz nesposobnosti investicijskog poduzeća da takvim investitorima, u skladu s primjenjivim zakonskim i ugovornim uvjetima, vrati sredstva koja im se duguju ili im pripadaju i koja se u njihovo ime drže u vezi s investicijskim poslovima.

51 Kako bi se utvrdilo jesu li tražbine poput onih u glavnom postupku obuhvaćene tamo predviđenim slučajevima, valja odlučiti, kao prvo, o pojmovima „investicijsko poduzeće” i „investicijski posao” iz članka 2. stavka 2. drugog podstavka prve alineje Direktive 97/9 i, kao drugo, o mogućem uvjetu prijenosa dotičnih sredstava na račun otvoren u ime investitora na koji se on poziva.

– Pojmovi „investicijsko poduzeće” i „investicijski posao” u smislu Direktive 97/9

52 U skladu s člankom 2. stavkom 2. drugim podstavkom prvom alinejom Direktive 97/9, potraživanja koja moraju biti obuhvaćena sustavima naknade štete za investitore odnose se na sredstva koja se „investitoru” duguju ili mu pripadaju, a koja za njegov račun drži „investicijsko poduzeće” u vezi s jednim ili više „investicijskih poslova”.

53 U tom pogledu, iako se člankom 1. stavkom 4. Direktive 97/9 u svrhu te direktive kao „investitora” određuje svaku osobu koja je sredstva ili instrumente u okviru „investicijskog posla” povjerila „investicijskom poduzeću”, što se tiče tih dvaju potonjih pojmova, stavak 1. odnosno 2. tog članka odnosi se na definicije iz Direktive 93/22 i na „investicijske usluge” kako su definirane u toj direktivi i navedene u prilogu istoj.

54 Direktiva 93/22, kojom su bila utvrđena pravila primjenjiva na investicijska poduzeća u Uniji, ipak je od 1. studenoga 2007. zamijenjena MiFID direktivom. U skladu s člankom 69. te direktive, od tog datuma se upućivanja na Direktivu 93/22 smatraju upućivanjem na istovjetne uvjete utvrđene MiFID direktivom. U ovom predmetu se stoga, u svrhu tumačenja Direktive 97/9, valja osloniti na definicije „investicijskog društva” i „investicijskih usluga i aktivnosti” iz članka 4. stavka 1. točaka 1. i 2. MiFID direktive.

55 U tom kontekstu iz članka 4. stavka 1. točke 1. te direktive proizlazi da je „investicijsko društvo” svaka pravna osoba čija je redovita djelatnost ili poslovanje „pružanje jedne ili više investicijskih usluga trećim stranama i/ili obavljanje jedne ili više investicijskih aktivnosti na profesionalnoj osnovi”. Prema istoj logici, člankom 1. stavkom 2. te direktive propisuje se da se neke njezine odredbe primjenjuju na kreditne institucije koje su dobile odobrenje za rad „kada pružaju jednu ili više investicijskih usluga i/ili obavljaju investicijske aktivnosti”.

56 S obzirom na prethodno navedeno, kako bi se utvrdilo mogu li potraživanja poput onih A. Anisimovienė i ostalih tužitelja te A. Raišelisa protiv Snorasa biti obuhvaćena sustavima naknada štete za investitore predviđenima Direktivom 97/9, valja utvrditi jesu li sredstva na koja se ta potraživanja odnose prenesena toj kreditnoj instituciji u vezi s jednom ili više investicijskih usluga ili aktivnosti u smislu MiFID direktive koje navedena institucija pruža ili obavlja.

57 U tom smislu i u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom 2. MiFID direktive, „investicijskim uslugama i aktivnostima" valja smatrati svaku uslugu i aktivnost navedenu u odjeljku A Priloga I. toj direktivi koja se odnosi na sve instrumente navedene u odjeljku C tog priloga.

58 Nesporno je da dionice i obveznice poput onih koje je Snoras namjeravao potpadaju pod financijske instrumente iz navedenog odjeljka C. Naime, u točki 1. tog odjeljka navedena je kategorija „prenosivi vrijednosni papiri" odnosno, u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom 18. MiFID direktive, vrijednosni papiri koji su prenosivi na tržištu kapitala, uključujući dionice i obveznice društva.

59 Što se tiče uvjeta iz odjeljka A Priloga I. MiFID direktivi, litavska vlada tvrdi da kreditna institucija, kada javnosti, uključujući svojim klijentima, nudi financijske instrumente čiji je izdavatelj, ne pruža nijednu od usluga niti obavlja neku od djelatnosti navedenih u tom odjeljku. Naime, nudeći javnosti te instrumente ta institucija ne djeluje kao financijski posrednik, nego kao bilo koje društvo koje je izdavatelj vrijednosnih papira.

60 Doduše, kako navedena vlada ističe, činjenica da kreditna institucija javnosti nudi financijske instrumente čiji je izdavatelj nije sama po sebi „investicijska usluga ili aktivnost" u smislu MiFID direktive jer se ne nalazi u odjeljku A Priloga I. toj direktivi.

61 Međutim, činjenica da je neka kreditna institucija sa svojim klijentima sklopila ugovore o upisu financijskih instrumenata čiji je izdavatelj ipak upućuje na pružanje takvih investicijskih usluga. Kao što to tvrde A. Raišelis i Europska komisija, to što je kreditna institucija takve ugovore o upisu sklopila sa svojim klijentima potpada, među ostalim, pod „izvršavanje naloga za račun klijenata" iz točke 2. odjeljka A Priloga I. MiFID direktivi.

62 U tom smislu pojam izvršavanje naloga „za račun klijenata" [„*au nom de clients*"] treba smatrati sinonimom za izvršavanje naloga „za račun klijenata" [„*pour le compte de clients*"], čija se definicija nalazi u članku 4. stavku 1. točki 5. te direktive. Naime, ta se dva pojma u MiFID direktivi očito odnose na jednu te istu uslugu i, konačno, velika većina jezičnih verzija te direktive u Prilogu upotrebljava isti izraz kao onaj u članku 4. navedene direktive.

63 Imajući to na umu i u skladu s tom definicijom, pojam „izvršavanje naloga za račun klijenata" označava činjenicu da su za račun klijenata sklopljeni ugovori o kupoprodaji jednog ili više financijskih instrumenata.

64 Nesporno je da je ugovor o upisu financijskih instrumenata upravo takav sporazum. U pogledu činjenice da se u okviru usluge „izvršavanja naloga" taj sporazum sklapa „za račun klijenata", treba istaknuti da ti pojmovi apstraktno doista mogu sugerirati da se ne može smatrati da kreditna institucija tu uslugu pruža klijentu ako njezina uloga u sklapanju navedenog sporazuma nije samo ona posrednika, nego je ona i stranka u istom sporazumu kao izdavatelj financijskih instrumenata koje taj klijent želi steći.

65 Ti se pojmovi, međutim, moraju staviti u kontekst kojem pripadaju. Točnije, usluge izvršavanja naloga „za račun" (ili „u ime") klijenata potrebno je suprotstaviti aktivnosti trgovanja „za vlastiti račun" iz točke 3. odjeljka A Priloga I. MiFID direktivi. U skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom 6. te direktive, ta se aktivnost sastoji u trgovanju, uz korištenje vlastitog kapitala, koje završava zaključenjem transakcije s jednim ili više financijskih instrumenata.

66 Iz toga proizlazi da se MiFID direktiva temelji na razlikovanju, s jedne strane, sklapanja ugovora o kupoprodaji financijskih instrumenata od strane kreditnih institucija i investicijskih poduzeća radi vlastite dobiti, uz korištenje vlastitog kapitala, od, s druge strane, sklapanja takvih sporazuma od strane tih institucija i poduzeća u korist njihovih klijenata, uz korištenje njihova kapitala. U tom smislu sporazum takve prirode treba smatrati sporazumom koji je sklopila kreditna institucija „za račun" (ili „u ime") klijenta u smislu članka 4. stavka 1. točke 5. i točke 2. odjeljka A Priloga I. toj direktivi s obzirom na to da od njega koristi ima klijent i da je korišten njegov kapital, i to čak i ako je ta institucija kao izdavatelj predmetnih instrumenata stranka tog sporazuma.

67 To tumačenje potvrđuju i ciljevi koji se žele postići MiFID direktivom. U tom pogledu valja podsjetiti da je osobito cilj te direktive, kao što to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 2., 5. i 44., osigurati visok stupanj zaštite ulagatelja, zadržati integritet i sveukupnu učinkovitost financijskog sustava kao i jamčiti transparentnost financijskih transakcija.

68 Imajući te ciljeve u vidu, irelevantno je izdaju li financijske instrumente koje kreditna institucija nudi javnosti treće osobe ili sama institucija.

69 Iz svih tih razmatranja proizlazi da to što kreditna institucija sa svojim klijentima sklapa ugovore o upisu budućih prenosivih vrijednosnih papira koje bi ta institucija izdavala, investicijska usluga u smislu članka 4. stavka 1. točke 2. MiFID direktive. Slijedom toga, potraživanja koja se odnose na sredstva koja su ti klijenti prenijeli navedenoj instituciji u vezi s tim ugovorima mogu biti obuhvaćena sustavima naknade štete za investitore, u skladu s člankom 2. stavkom 2. drugom podstavkom prvom alinejom Direktive 97/9.

70 Taj zaključak nije doveden u pitanje argumentom koji su istaknuli litavska vlada i IID prema kojem se potraživanja poput onih na koja se pozivaju A. Anisimovienė i ostali tužitelji te A. Raišelis ne mogu nadoknaditi na temelju Direktive 97/9 zato što se ta potraživanja temelje na ostvarenju rizika ulaganja, to jest stečaju izdavatelja financijskih instrumenata koje ti pojedinci žele steći i protiv kojeg ta direktiva ne predviđa nikakvu zaštitu.

71 U tom je pogledu točno da, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 134. svojeg mišljenja, cilj Direktive 97/9 nije zaštititi investitore od rizika povezanih s bilo kojim ulaganjem. Točnije, tom se direktivom potonje ne želi zaštititi od stečaja tih društava izdavatelja financijskih instrumenata čiji su vlasnici. Na temelju toga rizik od stečaja izdavatelja ne može biti obuhvaćen navedenom direktivom samo zato što je za određenu ulagačku transakciju navedeni izdavatelj ujedno kreditna institucija ili investicijsko društvo.

72 Međutim, u ovom je slučaju potrebno istaknuti da A. Anisimovienė i ostali tužitelji kao ni A. Raišelis nikad nisu stekli vlasništvo financijskih instrumenata u zamjenu za koje su Snorasu prenijeli sporna sredstva s obzirom na to da nije došlo do izdavanja navedenih instrumenata prije stečaja te kreditne institucije.

73 U takvim okolnostima nije riječ o gubitku vrijednosti financijskih instrumenata koje drži ulagatelj ili nesposobnosti izdavatelja tih instrumenata da tom ulagatelju u novcu nadoknade navedene instrumente. Naprotiv, riječ je o nemogućnosti kreditne institucije koja djeluje kao investicijsko društvo da takve instrumente isporuči korisnicima koji nad njima žele steći vlasništvo i, stoga, da ispuni svoje obveze prema njima. Ta je situacija pak ostvarenje rizika obuhvaćenog Direktivom 97/9.

74 Konačno, to je tumačenje u skladu s ciljevima Direktive 97/9, osobito s onim zaštite investitora od rizika prijevare, profesionalnog nemara ili pogreške u upravljanju zbog kojih investicijsko društvo svojim klijentima ne bi moglo vratiti sredstva i vrijednosne papire koji im pripadaju. Naime, s obzirom na te ciljeve, i kao što to tvrdi Komisija, od presudne je važnosti da su sredstva ulagatelja, koji želi steći financijske instrumente prije njihova izdavanja, koja takvo društvo ili kreditna institucija drže zaštićena, bez obzira na to izdaju li navedene instrumente treće osobe ili ta institucija.

– Neispunjenost uvjeta koji se odnosi na prijenos predmetnih sredstava na račun otvoren u ime investitora

75 U verziji Direktive 97/9 na francuskom jeziku članak 2. stavak 2. drugi podstavak prva alineja propisuje, kao što je to navedeno u točki 50. ove presude, da se pokriće osigurava putem sustava za naknadu štete investitorima u vezi s potraživanjima koja proizlaze iz nesposobnosti investicijskog društva da investitorima vrati „novac koji duguje ili koji pripada investitorima i koji se drži u njihovo ime" u vezi s investicijskim poslom, u skladu s primjenjivim zakonskim i ugovornim uvjetima.

76 Međutim, tekst te odredbe znatno je više ograničavajući u verziji Direktive 97/9 na litavskom jeziku. U toj verziji navedena odredba propisuje da su pokrivena potraživanja koja proizlaze iz nesposobnosti investicijskog društva da investitorima vrati „novac koji [im] pripada i koji se drži u njihovo ime" u vezi s investicijskim poslovima, u skladu s navedenim uvjetima („[*k*]*ompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla*").

77 Te pojmove moglo bi se shvatiti na način da sustavima naknada štete za investitore predviđenih Direktivom 97/9 moraju biti obuhvaćena samo potraživanja koja se odnose na sredstva koja neko investicijsko društvo ili kreditna institucija, koja djeluje kao takvo društvo, drži na računima otvorenima na ime investitora.

78 S obzirom na to, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u slučaju nepodudarnosti različitih jezičnih verzija nekog teksta prava Unije, predmetnu odredbu treba tumačiti s obzirom na opću strukturu i cilj propisa čiji je ona dio (vidjeti, osobito, presude od 30. svibnja 2013., Genil 48 i Comercial Hostelera de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, t. 38., i od 17. svibnja 2017., ERGO Poisťovňa, C-48/16, EU:C:2017:377, t. 37. i navedenu sudsku praksu).

79 U tom pogledu valja podsjetiti da je cilj Direktive 97/9, među ostalim, zaštititi investitore od situacije u kojoj investicijsko društvo ne može ispuniti svoje obveze prema njima. U skladu s tim ciljem, člankom 1. stavkom 4. te direktive „investitor" je široko određen kao svaka osoba koja je takvom društvu povjerila novac ili instrumente u vezi s investicijskim poslom. Isto tako, uvodna izjava 8. navedene direktive odnosi se općenito na „novac i instrumente koje drži investicijsko društvo u vezi s investicijskim djelatnostima investitora".

80 S obzirom na te elemente, sustavi za naknadu štete investitorima iz Direktive 97/9 ne mogu se ograničiti na pokrivanje potraživanja koja se odnose na sredstva koja na računima otvorenima u ime investitora drže investicijska društva ili kreditne institucije koje kao takve djeluju.

81 Posljedično, okolnost da se potraživanja poput onih A. Anisimovienė i ostalih tužitelja te A. Raišelisa odnose na sredstva koja nisu prenesena na račune otvorene na njihovo ime, nego na račune predmetne kreditne institucije, ne isključuje da ona moraju biti obuhvaćena sustavima naknade štete za investitore s obzirom na to da su ispunjeni ostali uvjeti predviđeni u članku 2. stavku 2. drugom podstavku prvoj alineji Direktive 97/9.

82 Imajući u vidu sve prethodno navedeno, valja zaključiti da su potraživanja poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku obuhvaćena sustavima naknada štete za investitore predviđenima Direktivom 97/9.

Direktiva 94/19 – sustavi osiguranja depozita

83 U skladu s drugom uvodnom izjavom Direktive 94/19, sustavi osiguranja depozita predviđeni tom direktivom imaju za cilj zaštititi pojedince od nedostupnosti depozita u kreditnoj instituciji. Predviđajući takve sustave osiguranja depozita, Direktiva 94/19 ima za cilj, kao što se navodi u

njezinoj prvoj i četvrtoj uvodnoj izjavi, zaštititi deponente i osigurati stabilnost bankarskog sustava, sprječavajući fenomene masovnog povlačenja depozita, ne samo iz kreditne institucije u teškoćama, nego i iz zdravih institucija kao posljedice gubitka povjerenja štediša u zdravlje tog sustava.

84 U tom kontekstu, člankom 1. točkom 1. prvim podstavkom Direktive 94/19 određeno je da za potrebe te direktive „depozit" znači svako potraživanje koje proizlazi iz sredstava stavljenih na račun ili iz privremenih stanja koja proizlaze iz uobičajenih bankovnih transakcija i koje kreditna institucija mora vratiti u skladu s primjenjivim zakonskim i ugovornim uvjetima, kao i svako dugovanje dokazano potvrdom koju je izdala kreditna institucija.

85 U ovom slučaju valja podsjetiti da, s jedne strane, sredstva na koja se A. Anisimovienė i ostali tužitelji kao i A. Raišelis pozivaju više nisu bila na računima tih pojedinaca u Snorasu na dan nedostupnosti njihovih depozita. S druge strane, budući prenosivi vrijednosni papiri koje su upisali i koje je kreditna institucija trebala izdati, u konačnici nisu bili izdani prije stečaja navedene institucije. Konačno, u pogledu tih vrijednosnih papira, iako obveznice o kojima se raspravlja u predmetu C-109/16 potpadaju pod „dužničke vrijednosne papire", predviđene člankom 1. točkom 1. Direktive 94/19, dionice o kojima je riječ u predmetu C-688/15, suprotno tomu, vlasnički su vrijednosni papiri za koje ta direktiva ne predviđa nikakvo osiguranje (presuda od 21. prosinca 2016., Vervloet i dr., C-76/15, EU:C:2016:975, t. 66. i 67.).

86 U tim okolnostima potrebno je samo utvrditi mogu li se potraživanja poput onih koja ti pojedinci imaju prema Snorasu odnositi na drugi dio definicije „depozita" iz članka 1. točke 1. Direktive 94/19, odnosno na „potraživanje koje proizlazi iz privremenih stanja koja proizlaze iz uobičajenih bankovnih transakcija i koje kreditna institucija mora vratiti u skladu s primjenjivim zakonskim i ugovornim uvjetima".

87 Iz teksta te odredbe, u svjetlu ciljeva Direktive 94/19 na koje se podsjeća u točki 83. ove presude, proizlazi da u taj dio definicije ulaze potraživanja protiv kreditne institucije, koja se odnose na sredstva deponenata u vezi s jednom ili više „uobičajenih bankovnih transakcija", koja se nalazi u privremenom stanju koje proizlazi iz tih transakcija.

88 Što se tiče, kao prvo, pitanja jesu li tražbine poput onih koje A. Anisimovienė i ostali tužitelji te A. Raišelis imaju protiv Snorasa a odnose se na sredstva u vezi „uobičajenih bankovnih transakcija", valja istaknuti da Direktiva 94/19 ne definira što treba razumjeti pod tim pojmovima niti u pogledu njihova značenja upućuje na nacionalna prava.

89 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, utvrđivanje značenja i dosega pojmova za koje pravo Unije ne daje nikakvu definiciju treba provesti u skladu s njihovim uobičajenim smislom u jeziku koji se u danom trenutku koristi, uzimajući u obzir kontekst u kojem se oni upotrebljavaju i ciljeve postavljene propisom čiji su dio (presuda od 20. prosinca 2017., Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, t. 50. i navedena sudska praksa).

90 U svojemu uvriježenom značenju pojam „uobičajene bankovne transakcije" odnosi se na transakcije koje kreditne institucije obično obavljaju u okviru svojih djelatnosti.

91 U tom pogledu valja podsjetiti da je u skladu s definicijom, istovjetnim riječima propisanom člankom 1. točkom 4. Direktive 94/19 i člankom 4. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2006/48 o osnivanju i obavljanju djelatnosti kreditnih institucija, uobičajena djelatnost takvih institucija primanje depozita ili ostalih povratnih sredstava od javnosti i odobravanje kredita za njihov račun.

92 Međutim, nesporno je da te institucije obično obavljaju s tom djelatnošću povezan širok raspon transakcija koje je zakonodavac Unije unio u popis u Prilogu I. toj direktivi. S obzirom na činjenicu da se Direktiva 94/19 i Direktiva 2006/48 primjenjuju na kreditne institucije i da imaju zajedničke ciljeve, osobito zaštitu štednje i deponenata, popis djelatnosti koji se nalazi u tom prilogu relevantan je za tumačenje pojma „uobičajene bankovne transakcije" u smislu članka 1. točke 1. Direktive 94/19.

93 U točki 7. Priloga I. Direktivi 2006/48 navedeno je trgovanje za vlastiti račun ili za račun klijenata, među ostalim, prenosivim vrijednosnim papirima i, u točki 8. tog priloga, sudjelovanje u izdavanju vrijednosnih papira i pružanje usluga povezanih sa spomenutim izdanjima. Osim toga, i u potpunosti u skladu s objašnjenjem iz točke 55. ove presude, u navedenom prilogu također se spominju „investicijske usluge i aktivnosti ulaganja", kako su definirane MiFID direktivom.

94 Iz tih elemenata proizlazi da je upis budućih vrijednosnih papira za račun svojih klijenata dio djelatnosti koje kreditne institucije obično obavljaju u okviru svojih aktivnosti. Stoga, i s obzirom na ciljeve Direktive 94/19, na koje se podsjeća u točki 83. ove presude, takvu transakciju treba kvalificirati kao „uobičajenu bankovnu transakciju", u smislu članka 1. točke 1. Direktive 94/19, s obzirom na to da ju je izvršila kreditna institucija, kao u glavnim predmetima, upotrebom sredstava njezinih deponenata. Osim toga, i analogijom s razlozima navedenima u točkama 61. do 66. ove presude, valja utvrditi da okolnost da je kreditna institucija izdavatelj predmetnih budućih prenosivih vrijednosnih papira ne dovodi u pitanje tu kvalifikaciju.

95 Kao drugo, kad je riječ o pitanju jesu li predmetne transakcije upisa budućih prenosivih vrijednosnih papira o kojima je riječ u glavnim postupcima dovele do „privremenog stanja" u smislu članka 1. točke 1. Direktive 94/19, valja smatrati da su, ako su u okviru takvih transakcija sredstva deponenata neke kreditne institucije prije izdavanja tih prenosivih vrijednosnih papira prenesena s bankovnog računa potonjih na račune otvorene u ime kreditne institucije, na kojima se nalaze zabilježena čekajući da postanu naknada za kupnju navedenih vrijednosnih papira jednom kada oni budu izdani, ta sredstva doista u takvom „privremenom stanju".

96 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, potraživanja poput onih koja su predmet glavnih postupaka obuhvaćena su sustavima osiguranja depozita predviđenih Direktivom 94/19 jer se odnose na „potraživanje koje proizlazi iz privremenih stanja koja proizlaze iz uobičajenih bankovnih transakcija" u smislu članka 1. točke 1. te direktive.

97 To tumačenje nije dovedeno u pitanje u predmetu C-688/15 time što bankovni račun na kojem se nalaze sredstva na koja se pozivaju A. Anisimovienė i ostali tužitelji nije otvoren u Snorasu, nego u drugoj kreditnoj instituciji. Naime, u okviru dijela definicije „potraživanje koje proizlazi iz privremenih stanja koja proizlaze iz uobičajenih bankovnih transakcija" iz članka 1. točke 1. Direktive 94/19 nije odlučujuća lokacija računa na koji je kreditna institucija prilikom uobičajenih bankovnih transakcija prenijela sredstva.

98 To isto tumačenje nije dovedeno u pitanje ni u predmetu C-109/16 time što je Republika Litva iskoristila mogućnost predviđenu člankom 7. stavkom 2. Direktive 94/19, u vezi s točkom 12. Priloga I. toj direktivi, isključivši iz osiguranja depozita dužničke vrijednosne papire koje izdaju kreditne institucije. Naime, to je isključenje irelevantno za ovaj predmet, u vezi s kojim treba podsjetiti da predmetne obveznice u trenutku stečaja Snorasa nisu bile izdane niti ih je A. Raišelis kupio.

Zaključak

99 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo do četvrto pitanje u predmetu C-688/15 i na drugo, četvrto i peto pitanje u predmetu C-109/16 valja odgovoriti da, s jedne strane, odredbe Direktive 97/9 i, s druge strane, one Direktive 94/19 treba tumačiti na način da su potraživanja koja se odnose na sredstva prenesena s računa koje su pojedinci imali u kreditnoj instituciji na račune otvorene na ime

te institucije radi upisa budućih prenosivih vrijednosnih papira koje je potonja trebala izdati, u okolnostima u kojima izdavanje tih vrijednosnih papira na kraju nije bilo izvršeno zbog stečaja navedene institucije, potpadaju pod sustave naknade štete za investitore predviđene Direktivom 97/9 kao i pod sustave osiguranja depozita predviđene Direktivom 94/19.

Prvi dio prvog pitanja u predmetu C-109/16

100 Prvim dijelom prvog pitanja u predmetu C-109/16, koje valja ispitati na drugom mjestu, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. stavak 3. Direktive 97/9 tumačiti na način da, u situaciji u kojoj su potraživanja obuhvaćena sustavima osiguranja depozita predviđenih Direktivom 94/19 kao i sustavima naknade štete za investitore predviđenima Direktivom 97/9, i u kojoj nacionalni zakonodavac za takva potraživanja nije odredio pripadaju li jednom ili drugom sustavu iz tih dviju direktiva, sud pred kojim se vodi postupak može ili mora sam odlučiti, na temelju te odredbe, na koji se od tih sustava imaju pravo pozvati nositelji na navedena potraživanja.

101 U tom pogledu iz članka 2. stavka 3. Direktive 97/9 proizlazi da je, ako u određenoj državi članici tražbina potpada pod sustave naknade štete za investitore predviđene tom direktivom i pod sustave osiguranja depozita predviđene Direktivom 94/19, na toj državi članici da to potraživanje podvede pod jedan ili drugi sustav iz tih direktiva „prema vlastitom nahođenju”. Usto, ta odredba pojašnjava da se na temelju tih dviju direktiva svako potraživanje smije nadoknaditi samo jednom.

102 Tako, što se tiče kategorija potraživanja koje kumulativno ispunjavaju uvjete iz direktiva 94/19 i 97/9, ta odredba ne predviđa objektivne kriterije za raspoređivanje u sustav iz jedne ili druge direktive, nego prepušta svakoj državi članici da o tome sama odluči.

103 Iz toga proizlazi da, pod pretpostavkom da sud pred kojim se vodi postupak utvrdi, s jedne strane, da potraživanja za koja se traži odšteta ispunjavaju uvjete predviđene Direktivom 94/19 kao i one predviđene Direktivom 97/9 i, s druge strane, da nacionalno pravo ne sadržava pravilo razvrstavanja takvih tražbina u sustav jedne ili druge direktive, taj sud svoju odluku ne može temeljiti na članku 2. stavku 3. potonje direktive kako bi odlučio u okviru kojeg sustava da nositeljima prava na te tražbine treba biti nadoknađena šteta.

104 U slučaju poput onog navedenog u prethodnoj točki, s obzirom na to, s jedne strane, da se nositelji prava na ta potraživanja imaju pravo pozivati na zaštitu koja im se jamči Direktivom 94/19 i Direktivom 97/9, ali, s druge strane, da, u skladu s navedenim člankom 2. stavkom 3. potonje direktive, oni nemaju pravu na dvostruku naknadu, valja smatrati da je na navedenim nositeljima da odaberu hoće li im se naknada isplatiti na temelju jednog ili drugog sustava predviđenog za provedbu tih direktiva.

105 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvi dio prvog pitanja u predmetu C-109/16 valja odgovoriti da članak 2. stavak 3. Direktive 97/9 treba tumačiti na način da, u situaciji u kojoj potraživanja obuhvaćena sustavima osiguranja depozita predviđenima Direktivom 94/19 i sustavima naknade štete za investitore predviđenima Direktivom 97/9, i u kojoj nacionalni zakonodavac za takva potraživanja nije odredio pripadaju li jednom ili drugom sustavu iz tih dviju direktiva, sud pred kojim se vodi postupak ne može sam odlučiti, na temelju te odredbe, na koji se od tih sustava imaju pravo pozvati nositelji prava na navedena potraživanja. Suprotno tomu, u takvoj situaciji, na potonjima je da odaberu sustav predviđen u nacionalnom zakonodavstvu radi provedbe tih dviju direktiva u okviru kojeg će im biti nadoknađena šteta.

Drugi dio prvog i treće pitanje u predmetu C-109/16

106 Drugim dijelom prvog pitanja i trećim pitanjem u predmetu C-109/16, koja valja ispitati na zadnjem mjestu zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li, s jedne strane, članak 1. točku 1. Direktive 94/19 i, s druge strane, članak 1. točku 4. i članak 2. stavak 2. drugi podstavak Direktive 97/9 tumačiti na način da se pojedinci mogu na njih pozivati pred nacionalnim sudom u prilog tužbama za naknadu štete protiv javnog poduzeća odgovornog, u državi članici, za sustave osiguranja depozita i naknade štete za investitore.

107 U tom je pogledu, kao prvo, u presudi od 25. lipnja 2015., Indėlių ir investicijų draudimas i Nemaniūnas (C-671/13, EU:C:2015:418, t. 58.), Sud presudio da su odredbe Direktive 97/9 o utvrđivanju sredstava i instrumenata obuhvaćenih sustavima za naknadu štete koje ona predviđa, među ostalim, članak 1. točka 4. i članak 2. stavak 2. drugi podstavak te direktive, dovoljno jasne, precizne i bezuvjetne da se pojedinci mogu na njih izravno pozvati pred nacionalnim sudom.

108 Isto se tumačenje nameće i u odnosu na članak 1. točku 1. Direktive 94/19. Naime, ta odredba definira različite vrste „depozita" obuhvaćenih tom direktivom punom jasnoćom, preciznošću i bezuvjetnošću kakva je potrebna da bi se izravno primjenjivala u sporu pred nacionalnim sudom, i to osobito uzimajući u obzir tumačenje koje je Sud dao u ovim predmetima.

109 Kao drugo, valja podsjetiti da se pojedinci mogu pozivati na bezuvjetne i dovoljno precizne odredbe direktive ne samo protiv države članice i svih njezinih upravnih tijela, nego i protiv tijela ili subjekata koji se razlikuju od pojedinaca i valja ih izjednačiti s državom, bilo zato što su pravne osobe javnog prava koje su dio države u širem smislu, bilo zato što su pod vlašću ili nadzorom javnog tijela, bilo zato što im je takvo tijelo povjerilo izvršavanje zadaće od javnog interesa te u tu svrhu imaju posebne ovlasti (presuda od 10. listopada 2017., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:7455, t. 33. i 34.).

110 U ovom slučaju, iz odluka kojima se upućuju prethodna pitanja u dvama predmetima u glavnom postupku, IID je, prema litavskom pravu, „državno poduzeće", odnosno pravna osoba javnog prava, zbog čega se može odmah smatrati državom u svrhu izravne primjenjivosti direktiva 94/19 i 97/9.

111 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugi dio prvog pitanja i na treće pitanje u predmetu C-109/16 valja odgovoriti, s jedne strane, da članak 1. točku 1. Direktive 94/19 i, s druge strane, članak 1. točku 4. i članak 2. stavak 2. drugi podstavak Direktive 97/9 treba tumačiti na način da se pojedinci mogu na njih pozivati pred nacionalnim sudom u prilog tužbama za naknadu štete protiv javnog poduzeća odgovornog, u državi članici, za sustave osiguranja depozita i naknade štete za investitore.

Peto pitanje u predmetu C-688/15

112 Svojim petim pitanjem u predmetu C-688/15 sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 94/19 tumačiti na način da države članice mogu proširiti osiguranja depozita na potraživanja koja načelno ne potpadaju ni pod tu direktivu ni pod Direktivu 97/9.

113 S obzirom na odgovore dane na prethodna pitanja, nije potrebno odgovoriti na peto pitanje u predmetu C-688/15.

Troškovi

114 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

1. **S jedne strane, odredbe Direktive 97/9/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 3. ožujka 1997. o sustavima naknada štete za investitore i, s druge strane, one Direktive 94/19/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 1994. o sustavima osiguranja depozita, kako je izmijenjena Direktivom 2009/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2009., treba tumačiti na način da potraživanja koja se odnose na sredstva prenesena s računa koje su pojedinci imali u kreditnoj instituciji na račune otvorene na ime te institucije radi upisa budućih prenosivih vrijednosnih papira koje je ta institucija trebala izdati, u okolnostima u kojima izdavanje tih vrijednosnih papira na kraju nije izvršeno zbog stečaja navedene institucije, potpadaju pod sustave naknade štete za investitore predviđene Direktivom 97/9 i pod sustave osiguranja depozita predviđene Direktivom 94/19.**

2. **Članak 2. stavak 3. Direktive 97/9 treba tumačiti na način da, u situaciji u kojoj potraživanja obuhvaćena sustavima osiguranja depozita predviđenima Direktivom 94/19 i sustavima naknade štete za investitore predviđenima Direktivom 97/9, i u kojoj nacionalni zakonodavac za takva potraživanja nije odredio pripadaju li jednom ili drugom sustavu iz tih dviju direktiva, sud pred kojim se vodi postupak ne može sam odlučiti, na temelju te odredbe, na koji se od tih sustava imaju pravo pozvati nositelji prava na navedena potraživanja. Suprotno tomu, u takvoj situaciji, na potonjima je da odaberu sustav predviđen u nacionalnom zakonodavstvu radi provedbe tih dviju direktiva u okviru kojeg će im biti nadoknađena šteta.**

3. **S jedne strane, članak 1. točku 1. Direktive 94/19, kako je izmijenjena Direktivom 2009/14, i, s druge strane, članak 1. točku 4. i članak 2. stavak 2. drugi podstavak Direktive 97/9 treba tumačiti na način da se pojedinci mogu na njih pozivati pred nacionalnim sudom u prilog tužbama za naknadu štete protiv javnog poduzeća odgovornog, u državi članici, za sustave osiguranja depozita i naknade štete za investitore.**

Potpisi